

Research Paper

Causal Explanation of the Meaning of Life based on Personality Traits, Implicit Beliefs of Intelligence and Adaptability

Najme Nasiri¹, Maryam Kouroshnia^{2*}, Majid Barzegar², Nadere Sohrabi shegefti²

1- Ph.D. Student in Educational Psychology, Marvdasht Branch, Islamic Azad University, Marvdasht, Iran.

2- Assistant Professor, Department of Psychology, Marvdasht Branch, Islamic Azad University, Marvdasht, Iran.

Received: 2021/9/30

Revised: 2022/01/22

Accepted: 2022/01/24

Use your device to scan and read the article online

DOI:

10.30495/JPMM.2023.29080.3504

Keywords:

Meaning of Life, Personality Traits, Implicit Beliefs of Intelligence, Adaptability.

Abstract

Introduction:

The aim of this study was to investigate the mediating role of adaptability in the relationship between personality traits and implicit beliefs of intelligence with the meaning of life.

Method:

This correlational research is presented in the form of structural equation model. The research population included high school students in Shiraz. From the mentioned statistical population, 315 female (170) and male (145) students of 10th and 11th grade of high school in the academic year of 2019-2020 were examined by accidental sampling method. They are responded the Estger et al Meaning of Life Questionnaire, the Martin et al Adaptability Scale, the Abdel Fattah and Yates Implicit Beliefs Intelligence Scale, and the Costa and McCurry Neo Personality Inventory.

Results:

In the findings section, it was found that personality traits affect the meaning of life through adaptability. In addition, it was shown that the belief in the incremental nature of intelligence has a significant effect on the meaning of life through adaptability.

Conclusion:

When special attention is paid to personality traits, implicit beliefs of intelligence in educational institutions, people's adaptation increases and prepares them for success in various aspects of life, especially the meaning of life.

Citation: Nasiri N, Kouroshnia M, Barzegar M, Sohrabi shegefti N. Causal Explanation of the Meaning of Life based on Personality Traits, Implicit Beliefs of Intelligence and Adaptability: Journal of Psychological Methods and Models 2023; 14 (53): 19-34

*Corresponding Author: Maryam Kouroshnia

Address: Assistant Professor, Department of Psychology, Marvdasht Branch, Islamic Azad University, Marvdasht, Iran.

Tell: 09175066676

Email: maryam_kouroshnia@miau.ac.ir

Extended Abstract

Introduction:

One of the characteristics of humans as a thinking and exploring being is to worry about the purpose and meaning of life. One of the characteristics of humans as a thinking and exploring being is (1). When people experience the presence of meaning in life, they find themselves and the outside world unique and know everything they are trying to do in life (2). Therefore, the meaning of life has been considered in this research so that we can find its antecedents.

Humans have always lived in a world that has undergone fundamental changes in various economic, geographical, political, social, cultural, medical and other fields. Psychological science has proposed different concepts to deal with such situations, one of which is the concept of adaptability. Adaptability is defined as cognitive (intellectual), behavioral and emotional adaptation in the face of doubt and change (5).

One of the variables that has been considered as a precursor of adaptability in various researches is personality traits (6). Personality traits can be considered stable traits that do not change much from one situation to another. They are stable and durable tendencies to respond in the same way to different stimuli and can be a predictor of a person's behavior in different situations (8). Other variables that have been emphasized as predictors of adaptability include implicit beliefs of intelligence (6, 10).

Implicit beliefs of intelligence is a social-cognitive framework in the field of academic motivation that guides how people interpret and react to progress situations and refers to a person's thoughts about the nature of intelligence and includes two types of beliefs that include the implicit belief of innateness.

Intelligence and fertility are implicit in increasing intelligence (11).

Therefore, the current research seeks to investigate the mediating role of adaptability in the relationship between personal resources and the meaning of life and seeks to answer the main question whether adaptability plays a mediating role in the relationship between Does intelligence have personality traits and implicit beliefs about the meaning of life?

Materials and Methods

The current research was of correlational type, which was carried out in the form of structural equation model. Personality traits and implicit beliefs of intelligence were called exogenous variables, adaptability was called a mediating variable, and meaning of life was called an endogenous variable. The statistical population of the research included high school students of the four educational districts of Shiraz city. The selection criterion of participants was selected according to the ratio of variable to participant for each variable in the model. According to this, the sample studied in the current research was 315 female (170) and male (145) students in the 10th and 11th grades of high school studying in the academic year of 2019-2020, who were selected by accidental sampling method and participated in the research virtually. To measure the sense of meaning, the Estger et al Meaning of Life Questionnaire (3) was used, to measure personality traits, the Costa and McCurry Neo Personality Inventory (31) and to measure adaptability and factors related to it, the Martin et al Adaptability Scale and to measure the implicit beliefs about intelligence the Abdel Fattah and Yates Implicit Beliefs Intelligence Scale was used. (6).

Findings

The findings showed that the relationships between exogenous, mediating and endogenous variables were significant and also the range of correlation coefficients between all the studied variables was from 0.14 to 0.58. In addition, the relationships between research variables were significant at the P level smaller than 0.01 and 0.05. The fit indices of the final model showed that after the corrections, the fit of the model became favorable. Also, all paths in the model, including direct and indirect paths, were significant.

Discussion

As it was determined in the context of the meaning of life; Personality traits affect the meanings of students' lives through adaptability. This finding means that having the personality traits of extroversion, openness to experience, emotional stability, conscientiousness, and agreeableness help students to experience cognitive, behavioral, and emotional adaptability. And after that, they can search for meaning and find meaning in life. This finding is consistent with researches (13), (14) and (15).

In the statistical population of 10th and 11th grade students, because they are teenagers and deal with abstract matters; Spiritual beliefs are being formed in them. Therefore, students who have personality traits of openness, conscientiousness, agreeableness, extroversion and emotional stability and can follow these traits in academic situations of thoughts, behavior and emotions. adapt to the existing conditions, they can perform better in the field of spirituality (searching for meaning and finding meaning) and find the meaning of their life compared to other people. Also, the belief in the increase of intelligence is a kind of worldview regarding the ability to grow and improve human abilities and

characteristics. In other words, humans can change their abilities and increase some of them.

Considering that the belief that intelligence increases through adaptability affects the meaning of life, it is necessary to explain this process as well. Belief in the increase of intelligence creates the belief in a person that his ability can be improved with effort and training, and this changes a person's thoughts, behavior and emotions after facing success, failure and changes in life. In general, it can play an effective role and, in other words, provide the possibility of optimal adaptation in a person. Finally, cognitive, behavioral and emotional adaptability leads to the acquisition of personal meaning.

Results

The findings of this research can bring important information for parents, educators and officials. Therefore, it is recommended that educational and training institutions provide an environment for children and teenagers to adapt effectively so that they can express their opinions and ideas in the family and different environments and control their thoughts, behavior and teach them emotions.

Ethical Considerations and Compliance with Ethical Guidelines

The participants took part in the study with full consent.

Funding

No funding.

Authors' Contributions

All authors contributed equally to the article.

Conflicts of Interest

The authors declared no conflict of interest.

مقاله پژوهشی

تبیین علی معنای زندگی بر اساس ویژگی‌های شخصیتی، باورهای ضمنی هوش و انطباق‌پذیری

نجمه نصیری^۱، مریم کورش نیا^{۲*}، مجید برزگر^۲، نادره سهرابی شگفتی^۲

۱- دانشجوی دکتری روان‌شناسی تربیتی، واحد مرودشت، دانشگاه آزاد اسلامی، مرودشت، ایران.

۲- استادیار، گروه روان‌شناسی، واحد مرودشت، دانشگاه آزاد اسلامی، مرودشت، ایران.

چکیده

مقدمه: این پژوهش با هدف بررسی نقش واسطه‌گری انطباق‌پذیری در رابطه‌ی بین ویژگی‌های شخصیتی و باورهای ضمنی هوش با معنای زندگی صورت گرفت.

روش: این پژوهش از نوع همبستگی در قالب مدل معادلات ساختاری ارائه شده است. جامعه‌ی پژوهش دربرگیرنده‌ی دانش‌آموزان دبیرستانی شهر شیراز بود. از جامعه آماری مذکور ۳۱۵ دانش‌آموز دختر (۱۷۰) و پسر (۱۴۵) پایه دهم و یازدهم دبیرستان در سال تحصیلی ۹۹-۱۳۹۸ به روش نمونه‌گیری در دسترس مورد بررسی قرار گرفتند. آنان به پرسش‌نامه معنای زندگی (استگر و همکاران، ۲۰۰۶)، مقیاس انطباق‌پذیری (مارتین و همکاران، ۲۰۱۲)، مقیاس باورهای ضمنی هوش (عبدالفتاح و بیست، ۲۰۰۶)، سیاهه شخصیتی نئو (کاستا و مک‌کری، ۱۹۸۵) پاسخ دادند.

یافته‌ها: در بخش یافته‌ها نیز مشخص شد که ویژگی‌های شخصیتی از راه انطباق‌پذیری بر معنای زندگی اثر دارد. افزون بر این، نشان داده شد که باور به افزایشی و ذاتی بودن هوش بر معنای زندگی از راه انطباق‌پذیری اثر معنادار دارد.

نتیجه‌گیری: زمانی که در نهادهای آموزشی و تربیتی به ویژگی‌های شخصیتی، باورهای ضمنی هوش توجه ویژه شود سازگاری افراد افزایش پیدا می‌کند و آنان را برای موفقیت جنبه‌های گوناگون زندگی بالاخص معنای زندگی آماده می‌سازد.

تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۰۷/۰۸

تاریخ داوری: ۱۴۰۰/۱۱/۰۲

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۱۱/۰۴

از دستگاه خود برای اسکن و خواندن مقاله به صورت آنلاین استفاده کنید

DOI:

10.30495/JPM.2023.29080.3504

واژه‌های کلیدی:

معنای زندگی، ویژگی‌های شخصیتی، باورهای ضمنی هوش، انطباق‌پذیری.

* نویسنده مسئول: مریم کورش نیا

نشانی: استادیار، گروه روانشناسی، واحد مرودشت، دانشگاه آزاد اسلامی، مرودشت، ایران.

تلفن: ۰۹۱۷۵۰۶۶۶۷۶

پست الکترونیکی: maryam.kouroshnia@miau.ac.ir

مقدمه

انطباق‌پذیری (۶) بر می‌خوریم که تقریباً از مدل‌های جدید است که در این پژوهش بر اساس این مدل عمل شده است.

در این مدل انطباق‌پذیری به معنی تنظیم رفتاری و تغییرات فردی در شرایط مشخص یا نامشخص توصیف شده است که در سطح گسترده خود به همین تنظیم شناختی، رفتاری و احساسی مناسب در مقابل عدم اطمینان و تازگی اشاره دارد. اصلاح شخص در سطح تفکر برای مقابله با خواسته‌های جدید و نامشخص به بعد شناختی انطباق‌پذیری اشاره دارد. در انطباق‌پذیری رفتاری شخص تلاش می‌کند که با رفتارهای خود با شرایط جدید و نامشخص کنار بیاید و در بعد عاطفی نیز شخص به تعدیل پاسخ عاطفی می‌پردازد (۶).

همان‌گونه که گذشت، انسان در حوزه‌های گوناگون زندگی با مشکلات و مسائل گوناگون روبه‌رو می‌شود که نیازمند آن می‌شود افکار خود را در رابطه با آن‌ها اصلاح کند، هیجانات خود را تعدیل و کنترل کند و از نظر رفتاری با آن مشکلات کنار بیاید. تحصیل و معنویت دو حوزه از زندگی بشر است که همواره با چالش‌های همراه است. دانش‌آموزانی که از انطباق‌پذیری بالایی برخوردار باشند ممکن است بهتر بتوانند با چالش‌های این دو حوزه کنار بیایند. زیرا که معنای زندگی دانش‌آموزان دارای جنبه‌های رفتاری، شناختی و عاطفی هستند (۱، ۷) و دانش‌آموزان برای آنکه بتوانند بر خورد سازنده‌ای با این مسائل داشته باشند لازم است که بتوانند مهارت انطباق‌پذیری را با ابعاد رفتاری، شناختی و عاطفی یاد بگیرند. در این مدل برای بررسی دقیق‌تر انطباق‌پذیری باید پیشایندهای آن را مورد توجه قرار داد.

یکی از متغیرهایی که در پژوهش‌های گوناگون به عنوان پیشایندهای انطباق‌پذیری در نظر گرفته شده است ویژگی‌های شخصیتی^۱ است (۶). ویژگی‌های شخصیتی را می‌توان صفات پایداری دانست که از موقعیتی به موقعیت دیگر چندان تغییر نمی‌کنند. آن‌ها گرایش‌های باثبات و بادوام پاسخ‌دهی به شیوه یکسان به محرک‌های گوناگون هستند و می‌توانند پیش‌بینی‌کننده رفتار فرد در موقعیت‌های گوناگون باشند (۸). در این پژوهش، ویژگی‌های شخصیتی شامل پنج عامل هستند که عامل برون‌گرایی در مقابل درون‌گرایی^۲، عامل توافق‌پذیری در مقابل دگرستیزی^۳، عامل وظیفه‌شناسی در مقابل فقدان جهت^۴ یا مسامحه‌کاری، عامل روان‌رنجورخویی در مقابل ثبات هیجانی^۵ و عامل گشودگی به تجربه در مقابل بسته بودن به تجربه^۶ را در بر می‌گیرند (۹). با توجه به اینکه انطباق‌پذیری به معنای آن است که شخص در مقابل تغییرات بتواند سازگاری خود را حفظ کند (۶)؛ دارا بودن درصدی از ویژگی‌های شخصیتی مانند برون‌گرایی که به

یکی از ویژگی‌های بشر به عنوان یک موجود متفکر و کاوشگر نگرانی درباره هدف و معنای زندگی یکی از ویژگی‌های بشر به عنوان یک موجود متفکر و کاوشگر است. دیگر موجودات عالم، مسیر طبیعی زندگی خود را از ابتدا تا انتها بدون پرسش و سوال و چون و چرا طی می‌کنند. انسان همواره یک میل قوی برای درک خود و دنیای اطراف خود داشته و به منظور حمایت از این میل، فعالیت‌های رفتاری و شناختی متعدد و متنوعی انجام داده است (۱). افراد زمانی که حضور معنا را در زندگی تجربه می‌کنند خود و جهان بیرونی را یگانه و منحصر به فرد یافته و هر آنچه را که سعی دارند در زندگی انجام دهند به خوبی می‌شناسند. به همین دلیل، انسان‌ها در پی یافتن معنی در زندگی خویش هستند. بدینسان، معناجویی را نه تنها می‌توان تجلی واقعی انسان بودن بشر دانست، بلکه یک معیار برای بهداشت و سلامت روان نیز هست (۲). از این رو، معنای زندگی در این پژوهش مد نظر قرار گرفته است تا بتوانیم پیشایندهای آن را پیدا کنیم.

معنای زندگی به حالتی اطلاق می‌شود که بر اساس آن دریافت شخص از تجارب زندگی بر این حس متکی است که رویدادهای زندگی هدفمند هستند و در راستای آن هدف شکل می‌گیرند (۳). زیرا افرادی که به معنای بیشتری در زندگی دست می‌یابند، بهتر با اضطراب و چالش‌های زندگی مقابله کرده و پردازش اطلاعات بهتر و نگاه مثبت‌تری به آینده خواهند داشت. از این رو، معنا در زندگی به عنوان یک مهارت مقابله‌ای مفید موجب می‌شود تا فرد از اوقات خوب خود لذت برده و بتواند شرایط ناگوار را تحمل کند (۴). این امر می‌تواند نحوه برخورد شخص با تجارب زندگی را تحت‌تاثیر قرار دهد و شخص بتواند عمیق‌تر به پدیده‌ها بنگرد. در ادامه لازم است به این مورد پرداخته شود که چه متغیرهای می‌توانند معنای زندگی را به وجود آورند و یا آن‌ها را تقویت کند.

بشر همواره در جهانی زندگی کرده است که دستخوش تغییرات اساسی در حوزه‌های گوناگون اقتصادی، جغرافیایی، سیاسی، اجتماعی، فرهنگی، پزشکی و سایر حوزه‌ها بوده است. بنابراین روزه با رویدادها و موقعیت‌های جدید و غیرقابل پیش‌بینی روبه‌رو می‌شود این تغییرات می‌توانند شامل محیط مدرسه، کار، ازدواج، بازنشستگی و غیره باشند. علم روان‌شناسی برای برخورد با چنین موقعیت‌هایی مفاهیم گوناگونی را مطرح کرده است که یکی از آن‌ها مفهوم انطباق‌پذیری است. انطباق‌پذیری به عنوان سازگاری شناختی (فکری)، رفتاری و عاطفی در مواجهه با تردید و تغییر تعریف شده است (۵). در بررسی نظریه‌ها و مدل‌های انطباق‌پذیری به مدل

4. conscientiousness versus lack of direction

5. neuroticism versus emotion stability

6. openness versus closeness to experience

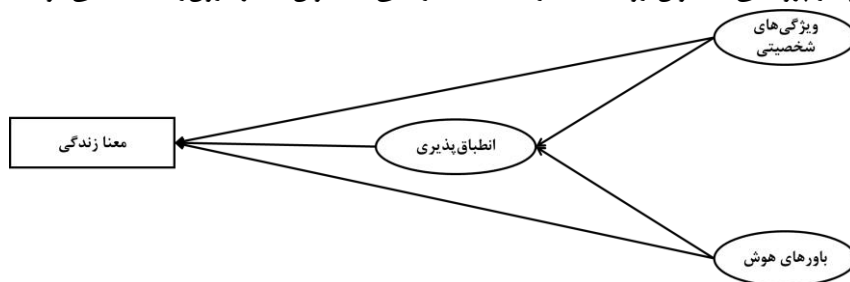
1. personality characteristics

2. extraversion versus introversion

3. agreeableness versus antagonism

در زندگی، اقدام برای رشد شخصی، جهت‌گیری زندگی و خرد با اصالت شخصیت دانشجویان دریافتند که بین مؤلفه‌های جهت‌گیری زندگی، اقدام برای رشد شخصی، اصالت شخصیت و معنا در زندگی رابطه معناداری وجود دارد. ایزدی و همکاران (۱۳۹۷) (۱۴) نیز در پژوهش دیگری با عنوان کارکردهای سازگاری بین فرهنگی و ویژگی‌های شخصی و عملکرد شغلی دریافتند که ویژگی‌های صداقت و تواضع، ثبات عاطفی، برون‌گرایی، سازش‌پذیری، وظیفه‌شناسی و تجربه‌گرایی پیش‌بینی‌کننده‌های مثبت و معناداری برای سازگاری فرهنگی هستند. جوانوویچ^۳ (۲۰۱۹) (۱۵) در پژوهشی با عنوان رضایت از زندگی در بزرگسالان: نقش وقایع منفی زندگی و پنج عامل بزرگ شخصیت دریافت که وقایع منفی زندگی و ابعاد شخصیتی شامل برون‌گرایی و توافق‌پذیری پیش‌بینی‌کننده رضایت از زندگی می‌باشند.

در کنار این پژوهش، پژوهش‌هایی به این امر اشاره کرده‌اند که باورهای انعطاف‌پذیر در زمینه تربیت و هوش می‌تواند سازگاری افراد را افزایش دهد و در نتیجه موجب پیدا کردن اهداف و معنا در زندگی شود (۱۶، ۱۷، ۱۸، ۱۹، ۲۰، ۲۱، ۲۲، ۲۳، ۲۴، ۲۵، ۲۶، ۲۷، ۲۸). بنابراین، این پژوهش به دنبال این است تا بتواند نقش واسطه‌گری انطباق‌پذیری در رابطه بین منابع شخصی با معنای زندگی را مورد بررسی قرار دهد و به دنبال پاسخگویی به این سؤال اصلی است که آیا انطباق‌پذیری نقش واسطه‌گری در رابطه بین ویژگی‌های شخصیتی و باورهای ضمنی هوش با معنای زندگی دارد؟ مدل پیشنهادی پژوهش در شکل (۱) آمده است که در آن ویژگی‌های شخصیتی و باورهای ضمنی هوش به عنوان متغیرهای بروزنا، انطباق‌پذیری به عنوان متغیر واسطه‌ای و متغیر معنای زندگی به عنوان متغیر درون‌زا شناخته می‌شوند.

شکل ۱- مدل پیشنهادی پژوهش

آماري پژوهش دربرگیرنده دانش‌آموزان دبیرستانی نواحی چهارگانه آموزش و پرورش شهر شیراز بود. ملاک انتخاب مشارکت‌کنندگان بر اساس نسبت متغیر به مشارکت‌کننده جهت هر متغیر در مدل تعداد ۲۲ نفر انتخاب شد که ۳۰۸ نفر می‌شوند. بر اساس این، نمونه مورد مطالعه در این پژوهش ۳۱۵ دانش‌آموز دختر (۱۷۰) و پسر (۱۴۵)

عنوان معاشرتی بودن، توافق‌پذیری که به عنوان پذیرش دیگران، گشودگی در مقابل تجربه که عنوان پذیرش تجربیات جدید، ثبات هیجانی که به عنوان تعدیل و کنترل هیجان‌ات شناخته می‌شود ممکن است زمینه را برای انطباق‌پذیری شناختی، رفتاری و عاطفی فراهم کند.

از دیگر متغیرهایی که به عنوان پیش‌بینی‌کننده انطباق‌پذیری مورد تأکید قرار گرفته است می‌توان به باورهای ضمنی هوش^۱ اشاره کرد (۱۰، ۶). باورهای ضمنی هوش یک چارچوب شناختی-اجتماعی در زمینه انگیزش تحصیلی است که راهنمای چگونگی تعبیر و تفسیر و واکنش افراد به موقعیت‌های پیشرفت می‌باشد و به افکار فرد در مورد ماهیت هوش اشاره دارد و دو نوع باور را دربرمی‌گیرد که شامل باور ضمنی ذاتی بودن هوش و باور ضمنی افزایشی بودن هوش می‌باشند (۱۱). همان‌طور که در انطباق‌پذیری گفته شد انطباق‌پذیری شامل ابعاد شناختی، رفتاری و عاطفی است. انسان برای آنکه بتواند این انطباق‌پذیری را تجربه کند لازم است که در بعد شناختی باورهای درستی را نسبت به پدیده‌های گوناگون ایجاد کند؛ یکی از این پدیده‌ها هوش و ماهیت آن است. در کنار اینکه شخص باور خاصی نسبت به هوش می‌سازد؛ رفتار و عواطف او نیز در پی این باور تحت‌تأثیر قرار می‌گیرد؛ همین امر ممکن است منجر به آن شود که انطباق‌پذیری بهتری تجربه شود. بر اساس نظریه شناختی-رفتاری بک^۲ (۱۹۷۹) (۱۲) زمانی که باورهای انسان اصلاح می‌شود فرآیندهای شناختی، رفتاری و عاطفی نیز تغییر می‌یابد و به همین خاطر ممکن است انطباق‌پذیری در پی این باورها بهبود یابد. همچنین، در بررسی ادبیات پژوهشی مشخص شد که پژوهش‌های گوناگون به صورت ضمنی این روابط را مورد تأیید قرار داده‌اند. قادری و همکاران (۱۳۹۸) (۱۳) در پژوهشی با عنوان روابط ساختاری معنا

روش

این پژوهش از نوع همبستگی بود که در قالب الگوی معادلات ساختاری صورت گرفت. ویژگی‌های شخصی و باورهای ضمنی هوش با عنوان متغیرهای برون‌زاد و انطباق‌پذیری با عنوان متغیر میانجی و متغیر معنای زندگی با عنوان متغیر درون‌زاد بودند. جامعه

3. Jovanovic

1. implicit beliefs of intelligence
2. Beck

پایه دهم و یازدهم دبیرستان مشغول به تحصیل در سال تحصیلی ۹۹-۱۳۹۸ بودند که با روش نمونه‌گیری دردسترس انتخاب شدند و به صورت مجازی در پژوهش شرکت کردند.

ابزارهای اندازه‌گیری

پرسش‌نامه معنای زندگی: برای سنجش احساس معنا از پرسش‌نامه معنای زندگی (۳) استفاده شد که دارای ۱۰ گویه بوده و دو بعد وجود معنا (۵ گویه اول) و جستجوی معنا (۵ گویه آخر) را می‌سنجد. نمره‌گذاری این پرسش‌نامه بر روی یک طیف ۷ درجه‌ای لیکرت از ۱ (کاملاً غلط) تا ۷ (کاملاً صحیح) بوده و کم‌ترین نمره در هر بعد ۵ و بیش‌ترین آن ۳۵ است. در بعد وجود معنا گویه‌هایی چون «من معنای زندگی‌ام را می‌فهمم» و در بعد جستجوی معنا گویه‌هایی همچون «من برای پیدا کردن معنایی در زندگی‌ام جستجو می‌کنم» مطرح شده است.

در پژوهش‌های پیشین، روایی پرسش‌نامه مذکور با استفاده از روش روایی همگرا و با به‌کارگیری مقیاس رضایت از زندگی، در حد مطلوب احراز شده است و در بررسی پایایی نیز ضریب همسانی درونی در مطالعات گوناگون برای هر دو زیر مقیاس بالای ۰/۸۰ به دست آمده است (۳). هم‌چنین، پیری و همکاران (۱۳۹۵) در بررسی روایی پرسش‌نامه که از راه تحلیل عاملی تأییدی به دست آمد شاخص‌های برازش را به صورت $GFI=0/94$ ، $IFI=0/99$ ، $NFI=0/99$ و $RMSEA=0/03$ گزارش کرده‌اند و به منظور بررسی پایایی نیز با استفاده از روش آلفای کرونباخ ضرایب ۰/۵۸ و ۰/۶۳ را به ترتیب برای ابعاد وجود معنا و جستجوی معنا و نمره کل پرسش‌نامه به‌دست آورده‌اند که حکایت از روایی و پایایی مطلوب پرسش‌نامه معنای زندگی دارد. در این پژوهش به منظور بررسی روایی از روش تحلیل عاملی تأییدی استفاده شد. دامنه بار عاملی گویه‌ها بین ۰/۵۰ تا ۰/۸۱ به دست آمد. شاخص‌های برازش این مدل $(x^2/df= 2/21)$ ، $(CFI=0/99)$ ، $(GFI=0/98)$ ، $(AGFI=0/92)$ ، $(TLI=0/96)$ ، $(IFI=0/98)$ ، $(RMSEA=0/06)$ ، $(PCLOSE=0/22)$ نشان دادند که مدل از برازش مطلوبی برخوردار است. برای بررسی پایایی از روش آلفای کرونباخ استفاده شد. از این رو، پایایی برای خرده مقیاس‌های وجود معنا ۰/۷۶، جستجوی معنا ۰/۷۴ و کل مقیاس ۰/۸۶ به دست آمد.

مقیاس انطباق‌پذیری: برای سنجش انطباق‌پذیری و عوامل مرتبط با آن از مقیاس انطباق‌پذیری مارتین و همکاران (۲۰۱۳) استفاده شد (۶). این مقیاس از ۹ گویه تشکیل شده است که سه عامل سازگاری شامل شناختی (۳ گویه) (۱ تا ۳)، رفتاری (۳ گویه) (۴ تا ۶) و عاطفی (۳ گویه) (۷ تا ۹) را تشکیل می‌دهد. این

1. Abdel- Fattah & Yates

مقیاس بر پیوستاری از ۱ (کاملاً مخالفم) تا ۷ (کاملاً موافقم) که توسط دانش‌آموزان درجه بندی می‌شود، قرار دارد. عامل شناختی شامل سؤالاتی همچون «اگر لازم باشد برای کمک به خودم، می‌توانم فکر و انتظاراتم را با موقعیت جدید تطبیق دهم»؛ در عامل رفتاری سؤالاتی چون «برای کمک به خودم در موقعیت جدید، اگر لازم باشد می‌توانم روش کارم را تغییر دهم» و در عامل عاطفی نیز سؤالاتی همچون «برای کمک به خودم در یک موقعیت جدید، می‌توانم احساس و هیجان مثبتی را داشته باشم» مطرح شده است.

در بررسی روایی با استفاده از روش تحلیل عاملی وجود سه عامل مورد تأیید قرار گرفت و در بررسی پایایی این مقیاس با روش آلفای کرونباخ، ضریب ۰/۹۲ گزارش شده است (۶). هم‌چنین، ذاکری و یوسفی (۱۳۹۷) (۲۸) در بررسی روایی مقیاس که از راه تحلیل عاملی تأییدی به دست آمد شاخص‌های برازش را به صورت $IFI=0/99$ ، $GFI=0/98$ ، $NFI=0/98$ و $RMSEA=0/05$ گزارش کرده‌اند و به منظور بررسی پایایی نیز با استفاده از روش آلفای کرونباخ ضرایب ۰/۸۹، ۰/۸۳، ۰/۸۷ و ۰/۹۳ به ترتیب برای ابعاد شناختی، رفتاری، عاطفی و نمره کل مقیاس به دست آورده‌اند که نشان‌دهنده روایی و پایایی مطلوب مقیاس انطباق‌پذیری است.

در این پژوهش به منظور بررسی روایی از روش تحلیل عاملی تأییدی استفاده شد. دامنه بار عاملی گویه‌ها بین ۰/۵۷ تا ۰/۸۱ به دست آمد. شاخص‌های برازش این مدل $(x^2/df= 1/74)$ ، $(CFI=0/98)$ ، $(GFI=0/97)$ ، $(AGFI=0/95)$ ، $(TLI=0/98)$ ، $(IFI=0/98)$ ، $(RMSEA=0/05)$ ، $(PCLOSE=0/51)$ نشان دادند که مدل از برازش مطلوبی برخوردار است. برای بررسی پایایی از روش آلفای کرونباخ استفاده شد. پایایی برای خرده مقیاس‌های شناختی ۰/۸۵، رفتاری ۰/۷۲، عاطفی ۰/۷۶ و کل مقیاس ۰/۸۸ به دست آمد.

مقیاس باورهای ضمنی هوش: مقیاس باورهای ضمنی هوش توسط عبدالفتاح و بیتس^۱ (۲۰۰۶) (۲۹) بر اساس نظریه طرز تفکر (نظریه‌های ضمنی هوش) از دو تک (۲۰۰۶) تدوین شده است. این مقیاس شامل ۱۴ ماده است و دو خرده مقیاس نظریه ذاتی هوش (باور ثابت هوش) شامل ۷ ماده (ماده‌های ۱ تا ۷) و نظریه افزایشی هوش (باور افزایشی هوش) نیز شامل ۷ ماده (ماده‌های ۸ تا ۱۴) را در بردارد. نمره‌گذاری این مقیاس بر اساس یک طیف لیکرت ۵ گزینه‌ای از کاملاً مخالفم (۱) تا کاملاً موافقم (۵) تنظیم شده است. در خرده مقیاس نظریه ذاتی هوش (باور ثابت هوش) ماده‌هایی مانند «اگر واقعاً سعی و تلاش خود را بکنیم می‌توانیم سطح هوش خود را افزایش دهیم» و در خرده مقیاس نظریه افزایشی هوش (باور افزایشی هوش) ماده‌هایی مانند «ما مقدار معینی هوش داریم و نمی‌توانیم خیلی زیاد آن را تغییر دهیم» مطرح شده است.

«معمولاً سر صحبت را ابتدا من باز می‌کنم» و برای سنجش وظیفه‌شناسی گویه‌هایی مانند «مسائل را با طرح و برنامه دنبال می‌کنم» مطرح شده است.

کاستا و مک‌کری (۲۰۰۵) در بررسی پایایی پرسش‌نامه با استفاده از روش آلفای کرونباخ برای وظیفه‌شناسی، توافق‌پذیری، گشودگی به تجربه، برون‌گرایی و روان‌رنجوری به ترتیب ضرایب $0/79$ ، $0/79$ ، $0/80$ ، $0/75$ و $0/83$ گزارش کرده‌اند (۳۲). گروسی فرشی، مهریار و قاضی طباطبایی (۱۳۸۰) در هنجاریابی این پرسش‌نامه ضرایب همبستگی ۵ خرده‌مقیاس را بین $0/56$ تا $0/87$ به دست آوردند؛ همچنین، ضرایب آلفای کرونباخ را در دامنه‌ای بین $0/56$ تا $0/87$ و همبستگی بین دو نسخه گزارش شخصی و نسخه ارزیابی مشاهده‌گر را دامنه‌ای بین $0/45$ تا $0/66$ گزارش کرده‌اند (۳۱).

در این پژوهش نیز از روش تحلیل عامل تأییدی برای بررسی روایی، استفاده شد. همان‌گونه که ملاحظه می‌شود، دامنه بار عاملی گویه‌ها بین $0/41$ تا $0/73$ به دست آمد. شاخص‌های برازش این مدل ($\chi^2/df = 2/38$)، ($GFI = 0/98$)، ($CFI = 0/98$)، ($AGFI = 0/95$)، ($RMSEA = 0/06$)، ($IFI = 0/98$)، ($TLI = 0/96$)، ($PCLOSE = 0/25$)، نشان دادند که مدل از برازش مطلوبی برخوردار است. برای بررسی پایایی از روش آلفای کرونباخ استفاده شد. از این رو، پایایی برای خرده‌مقیاس‌های وجود روان‌رنجورخوبی $0/84$ ، برون‌گرایی $0/78$ ، گشودگی $0/64$ ، توافق‌پذیری $0/70$ و وظیفه‌شناسی $0/78$ به دست آمد.

یافته‌ها

در این بخش به بررسی یافته‌های توصیفی پرداخته شده است. در جدول (۱) میانگین، انحراف معیار، کمینه و بیشینه نمره متغیرهای پژوهش آورده شده است.

عبدالفتاح و بیتس (۲۰۰۶) (۲۹) برای بررسی پایایی با استفاده از روش آلفای کرونباخ ضرایب $0/82$ و $0/74$ به ترتیب برای خرده‌مقیاس‌های نظریه افزایشی هوش و نظریه ذاتی هوش گزارش کرده‌اند. همچنین، برزگر و همکاران (۱۳۹۱) (۳۰) در بررسی روایی مقیاس که از راه تحلیل عاملی تأییدی به دست آمد شاخص‌های برازش را به صورت $GFI = 0/91$ ، $CFI = 0/96$ و $RMSEA = 0/07$ گزارش کرده‌اند که نشان‌دهنده روایی مطلوب مقیاس باورهای ضمنی هوش است.

در این پژوهش به منظور بررسی روایی از روش تحلیل عاملی تأییدی استفاده شد. دامنه بار عاملی گویه‌ها بین $0/42$ تا $0/80$ به دست آمد. شاخص‌های برازش این مدل ($\chi^2/df = 2/22$)، ($CFI = 0/97$)، ($GFI = 0/96$)، ($AGFI = 0/92$)، ($TLI = 0/95$)، ($IFI = 0/97$)، ($RMSEA = 0/06$)، ($PCLOSE = 0/13$)، نشان دادند که مدل از برازش مطلوبی برخوردار است. برای بررسی پایایی از روش آلفای کرونباخ استفاده شد. از این رو، پایایی برای خرده‌مقیاس‌های باور به افزایشی بودن هوش $0/86$ و ذاتی بودن هوش $0/71$ به دست آمد.

سیاهه شخصیتی نئو: این سیاهه توسط مک‌کری و کاستا (۱۹۸۵) (۳۱) شامل ۶۰ گویه طراحی شده است که پنج عامل توافق‌پذیری (A)، روان‌رنجوری (N)، گشودگی به تجربه (O)، برون‌گرایی (E) و وظیفه‌شناسی (C) را دربرمی‌گیرد و هر عامل ۱۲ گویه دارد. نمره‌گذاری این پرسش‌نامه از نوع لیکرت بوده که در یک طیف پنج‌تایی از کاملاً مخالفم (نمره ۰) تا کاملاً موافقم (نمره ۴) درجه‌بندی شده است. برای سنجش عامل توافق‌پذیری گویه‌هایی مانند «با احساسات دیگران همدلی و همدردی می‌کنم»، برای عامل روان‌رنجوری گویه‌هایی مانند «درمورد کارها دلشوره و نگرانی دارم»، برای گشودگی به تجربه گویه‌هایی مانند «فهم مفاهیم ذهنی و انتزاعی برایم دشوار است»، برای ارزیابی برون‌گرایی گویه‌هایی مانند

جدول ۱- میانگین، انحراف معیار، کم‌ترین و بیش‌ترین نمرات متغیرهای پژوهش

نقش	متغیر	میانگین	انحراف معیار	کم‌ترین نمره	بیش‌ترین نمره	کشیدگی	چولگی	
برون‌زاد	روان‌رنجورخوبی	۱۶/۵۴	۸/۱۷	۳	۴۰	۰/۶۰	-۰/۰۸	
	ویژگی‌های شخصیت	برون‌گرایی	۲۸/۶۸	۷/۱۱	۶	۴۰	-۰/۶۰	-۰/۴۵
		گشودگی	۲۰/۹۳	۴/۷۵	۵	۳۵	۰/۰۲	-۰/۳۸
		توافق‌پذیری	۲۹/۰۴	۶/۲۷	۹	۴۴	-۰/۳۷	-۰/۵۴
باورهای ضمنی هوش	وظیفه‌شناسی	۳۷/۷۸	۷/۳۰	۹	۴۸	-۰/۷۰	-۰/۸۸	
	باور به افزایش بودن هوش	۲۴/۶۵	۴/۶۵	۷	۳۰	-۰/۶۵	-۰/۰۱	
	باور به ذاتی بودن هوش	۸/۶۴	۳/۶۷	۴	۲۰	-۰/۶۷	-۰/۱۶	
واسطه‌ای	انطباق‌پذیری	۱۲/۴۱	۲/۳۰	۴	۱۵	-۰/۴۰	-۰/۶۵	

1. McCrae & Costa

رفتاری	۱۲/۳۱	۲/۱۲	۶	۱۵	-۰/۵۰	-۰/۷۱
عاطفی	۱۲/۰۶	۲/۴۴	۳	۱۵	-۰/۵۵	-۰/۷۷
معنا در زندگی	۴۰/۰۴	۵/۴۴	۲۰	۵۰	-۰/۳۳	-۰/۲۸

بودن متغیرها مشخص شد که تمام متغیرها از راه آزمون شاپیروویلیک نرمال هستند ($p=0/20$). پس از این موارد لازم بود که در ابتدا به بررسی همبستگی بین متغیرها پرداخته شود. روابط ساده و اولیه بین متغیرها با محاسبه ضریب همبستگی پیرسون مورد بررسی قرار گرفت. در جدول ۲ ماتریس همبستگی (مرتبه صفر) بین متغیرهای پژوهش نشان داده شده است.

با توجه به جدول (۱) مشخص شد که مقادیر کجی و چولگی داده‌ها نیز بیش‌تر از ± 1 نمی‌باشد. استقلال داده‌ها با آماره دوربین واتسون ($2/05$) بررسی و تأیید شد. همچنین، برای بررسی دقیق‌تر هم‌خطی چندگانه شاخص‌های اغماض و تورم واریانس (VIF) محاسبه شد که کوچک‌تر از حد مجاز $0/1$ نبود و مقادیر شاخص VIF بزرگ‌تر از حد مجاز 10 نبود. افزون بر این، در بررسی نرمال

جدول ۲- ماتریس همبستگی مرتبه صفر متغیرهای پژوهش

متغیرها	۱	۲	۳	۴	۵
۱. ویژگی‌های شخصیتی	-				
۲. باورهای ذاتی هوش	۰/۴۶**	-			
۳. باورهای افزایشی هوش	۰/۳۳**	۰/۲۹**	-		
۴. انطباق‌پذیری	۰/۵۰**	۰/۱۹**	۰/۴۳**	-	
۵. معنای زندگی	۰/۵۱**	۰/۰۵	۰/۴۲**	۰/۵۴**	-

** $p < 0.01$, * $p < 0.05$

نسبی^۵ (برازش تطبیقی^۶، برازش هنجار شده^۷، برازش رشد یابنده^۸، برازش نسبی^۹ و شاخص تاکر-لویس^{۱۰}) و ایجازی^{۱۱} (برازش تعدیل‌یافته ایجازی^{۱۲}) در جدول (۳) گزارش شده است. این شاخص‌ها پیش از اصلاح مدل، نشان می‌دهد که مدل در ابتدا از برازش مطلوبی برخوردار نبود. پس از انجام اصلاحات، برازش مدل مطلوب شد.

با توجه به نتایج مندرج در جدول ۲، روابط متغیرهای برون‌زاد، واسطه‌ای و درون‌زاد به صورت معنی‌دار است. همچنین، دامنه ضرایب همبستگی بین کل متغیرهای مورد مطالعه از $0/14$ تا $0/58$ است. افزون بر این روابط بین متغیرهای پژوهش، در سطح p کوچکتر از $0/01$ و $0/05$ معنی‌دار شده‌اند. شاخص‌های برازش مدل نهایی شامل شاخص‌های مطلق^۱ (مجذور کای^۲، ریشه دوم میانگین مجذورات باقیمانده^۳ و نیکویی برازش نسبت به جامعه^۴)

جدول ۳- شاخص‌های برازش مدل

مدل	X ² /df	P	CFI	NFI	IFI	RFI	TLI	AGFI	RMSEA	PCLOSE
قبل از اصلاح	۲/۱۶	۰/۰۰۱	۰/۸۹	۰/۸۲	۰/۸۹	۰/۸۰	۰/۸۸	۰/۸۵	۰/۰۸	۰/۰۰۰۱
بعد از اصلاح	۱/۹۳	۰/۰۰۱	۰/۹۵	۰/۹۰	۰/۹۵	۰/۸۶	۰/۹۳	۰/۸۸	۰/۰۵	۰/۲۱

ارزیابی مدل پژوهش از روش مدل‌یابی معادلات ساختاری استفاده شد. نتایج در شکل ۱ ارائه شده است.

پس از بررسی مفروضه‌ها و حصول اطمینان از برقراری آن‌ها و همچنین، مطلوب بودن شاخص‌های برازش مدل، به منظور

7. Normed Fit Index

8. Incremental Fit Index

9. Relative Fit Index

10. Tucker-Lewis Index

11. parsimonious

12. Adjusted Goodness-of-Fit Index

1. absolute

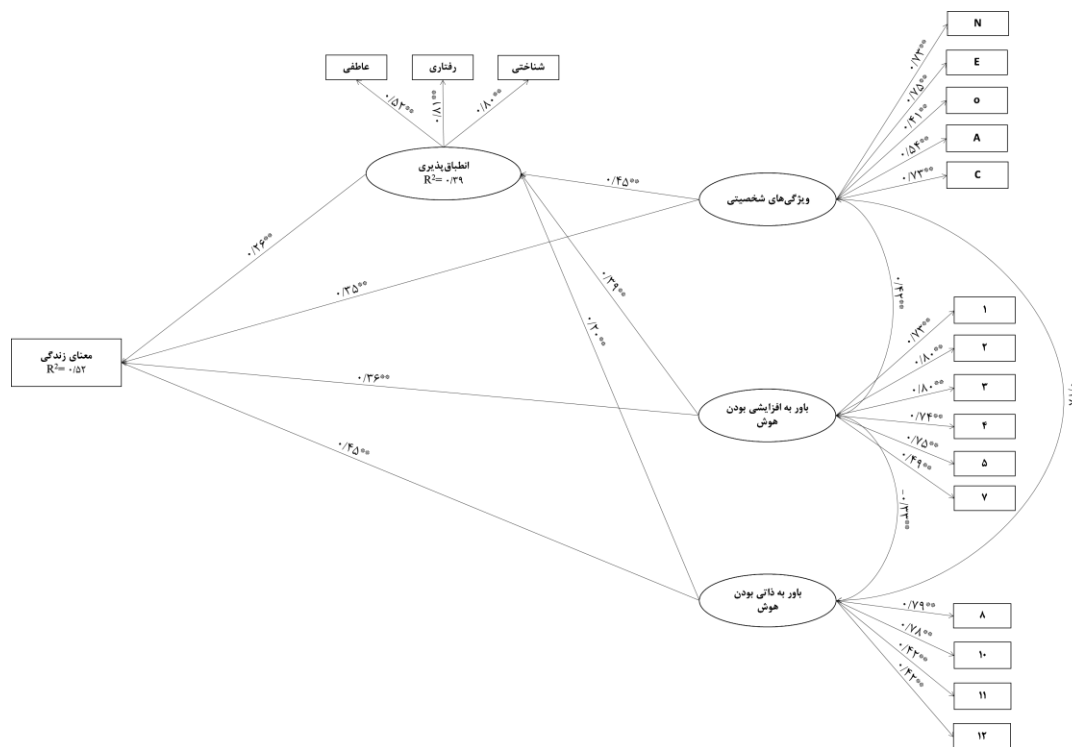
2. Chi-square

3. Root Mean Squared Error of Approximation

4. Close Fit of the population

5. relative

6. Comparative Fit Index

شکل ۲- مدل نهایی پژوهش

با توجه به شکل (۲) تمامی مسیرهای موجود در مدل معنادار هستند. در ادامه ضرایب اثرات مستقیم، غیرمستقیم و کل در جدول (۳) گزارش شده است.

جدول (۴) اثرات مستقیم، غیرمستقیم و کل متغیرهای موجود در مدل

مسیر	اثر مستقیم	p	اثر غیرمستقیم	P	اثر کل	واریانس تبیین شده
-----	۰/۳۵	-	-	۰/۰۰۰۱	۰/۳۵	ویژگی‌های شخصیت به معنای زندگی
-----	۰/۳۶	-	-	۰/۰۰۰۱	۰/۳۶	باور به افزایشی بودن هوش به معنای زندگی
-----	۰/۴۵	-	-	۰/۰۰۰۱	۰/۴۵	باور به ذاتی بودن هوش به معنای زندگی
۰/۳۹	۰/۴۵	-	-	۰/۰۰۰۱	۰/۴۵	ویژگی‌های شخصیت به انطباق پذیری
۰/۳۹	۰/۳۹	-	-	۰/۰۰۰۱	۰/۳۹	باور به افزایشی بودن هوش به انطباق پذیری
۰/۳۹	۰/۲۰	-	-	۰/۰۰۰۷	۰/۲۰	باور به ذاتی بودن هوش به انطباق پذیری
-----	۰/۲۶	-	-	۰/۰۰۰۱	۰/۲۶	انطباق پذیری به معنای زندگی
۰/۸۷	۰/۴۶	۰/۰۱	۰/۱۱	۰/۰۰۰۱	۰/۳۵	ویژگی‌های شخصیت به واسطه انطباق پذیری به معنای زندگی
۰/۸۷	۰/۴۶	۰/۰۰۴	۰/۱۰	۰/۰۰۰۱	۰/۳۶	باور به افزایشی بودن هوش به واسطه انطباق پذیری به معنای زندگی
۰/۸۷	۰/۵۱	۰/۰۰۲	۰/۰۵	۰/۰۰۰۱	۰/۴۵	باور به ذاتی بودن هوش به واسطه انطباق پذیری به معنای زندگی

گونه مستقیم بر معنای زندگی اثر مثبت و معنادار دارد $(\beta = ۰/۳۵, p = ۰/۰۰۰۱)$.

افزون بر این موارد، نتایج جدول (۴) مشخص کرد که باور به افزایشی بودن هوش $(\beta = ۰/۱۰, p = ۰/۰۰۴)$ و ذاتی بودن هوش $(\beta = ۰/۰۵, p = ۰/۰۰۲)$ به صورت غیرمستقیم از راه انطباق پذیری بر معنای زندگی اثر مثبت و معنادار دارد. همچنین مشخص شد که باور به افزایشی بودن هوش $(\beta = ۰/۳۶, p = ۰/۰۰۰۱)$ و ذاتی بودن هوش $(\beta = ۰/۴۵, p = ۰/۰۰۰۱)$ به صورت مستقیم بر معنای زندگی اثر مثبت و معنادار دارد.

همان گونه که در جدول (۴) مشاهده می‌شود تمام مسیرهای موجود در مدل اعم از مسیرهای مستقیم و غیرمستقیم معنادار هستند. به عبارت دیگر، ویژگی‌های شخصیت و باورهای ضمنی هوش به صورت مستقیم و غیرمستقیم با واسطه انطباق پذیری بر معنای زندگی اثر معنادار دارد. بر اساس نتایج به دست آمده در جدول (۴) مشخص شد که ویژگی‌های شخصیتی به صورت غیرمستقیم از راه انطباق پذیری بر معنای زندگی اثر مثبت و معنادار دارد $(p = ۰/۰۱)$. همچنین، مشخص شد که ویژگی‌های شخصیتی به $(\beta = ۰/۱۱)$.

بحث و نتیجه گیری

همان‌گونه مشخص شد در زمینه معنای زندگی؛ ویژگی‌های شخصیتی از راه انطباق‌پذیری بر معنای زندگی دانش‌آموزان تاثیر می‌گذارد. این یافته بدان معناست که دارا بودن ویژگی‌های شخصیتی برون‌گرایی، گشودگی در مقابل تجربه، ثبات هیجانی، وظیفه‌شناسی و توافق‌پذیری به دانش‌آموزان کمک می‌کند تا انطباق‌پذیری شناختی، رفتاری و عاطفی را تجربه کنند و در پی آن بتوانند به جستجوی معنا و یافتن معنا در زندگی بپردازند. این یافته با پژوهش‌های قادری و همکاران (۱۳۹۸) (۱۳)، ایزدی و همکاران (۱۳۹۷) (۱۴) و جوانوویچ (۲۰۱۹) (۱۵) همسو است.

معنای زندگی حالتی را در بر می‌گیرد که بر اساس آن، شخص در می‌یابد که رویدادهای زندگی دارای هدف هستند و در راستای آن هدف زندگی او شکل می‌گیرد (۳). جستجوی معنا، انگیزه‌بنیادی در زندگی هر شخصی است و معنای زندگی هر شخص یگانه است که به این انگیزه اراده معطوف به معنا گفته می‌شود و تجربه بی‌معنایی به عنوان خلاء وجودی در نظر گرفته می‌شود. با توجه به اینکه معنویت که شامل جستجوی معنا و یافتن معنا در زندگی می‌شود، یکی از ابعاد وجودی انسان است و انسان لازم دارد که در کنار سایر ابعاد وجودی خود به این بعد و نیازهای آن نیز توجه کند. دارا بودن برخی از ویژگی‌های شخصیتی همان‌گونه که موجبات انطباق‌پذیری و پیشبرد بازده‌های تحصیلی (خود ناتوان‌سازی، احساس تعلق به مدرسه و معدل) را در پی داشت. در زمینه بعد معنوی انسان نیز می‌تواند نقش موثری داشته باشد. گشودگی در مقابل تجربه، ثبات هیجانی، توافق‌پذیری، وظیفه‌شناسی و برون‌گرایی به شخص کمک می‌کند تا در زمینه تغییر افکار، رفتار و عواطف خود در زمان مواجهه با وقایع گوناگون موفق عمل کنند و انطباق‌پذیری ایجاد می‌شود. زمانی که انطباق‌پذیری موجب موفقیت شخص در ابعاد اجتماعی و روان‌شناختی می‌شود؛ می‌تواند زمینه‌ساز جستجوی معنا و یافتن معنا در شخص شود.

در جامعه آماری دانش‌آموزان پایه دهم و یازدهم برای آنکه در دوره نوجوانی هستند و با امور انتزاعی درگیرند؛ باورهای معنوی در آنان در حال شکل‌گیری است. از این رو، دانش‌آموزانی که دارای ویژگی‌های شخصیتی گشودگی، وظیفه‌شناسی، توافق‌پذیری، برون‌گرایی و ثبات هیجانی هستند و می‌توانند در پی این ویژگی‌ها در موقعیت‌های تحصیلی افکار، رفتار و عواطف را با شرایط موجود انطباق دهند می‌توانند در مقایسه با سایر افراد در حوزه معنویت (جستجوی معنا و یافتن معنا) بهتر عمل کنند و معنای زندگی خود را بیابند. به بیان دیگر، زندگی با معنای را تجربه کنند.

هم‌چنین، مشخص شد که انطباق‌پذیری به مانند فرضیه پیش بین باورهای ضمنی هوش با معنای زندگی نقش واسطه‌ای معنادار دارد، ولی به مانند یافته‌های مرتبط با فرضیه قبل مشخص شد که باور به افزایشی بودن هوش از راه انطباق‌پذیری اثر غیرمستقیم بیش‌تری نسبت به باور به ذاتی بودن هوش بر معنای زندگی دارد. این یافته بدان معناست که شخص می‌تواند در جستجو و یافتن معنای زندگی خود در پی باور به افزایشی بودن هوش و انطباق‌پذیری که تجربه می‌کند، موفق باشد. این یافته با پژوهش‌های حسنی‌راد و حمزه‌نژاد (۱۳۹۸) (۱۶)، قنبری‌طلب و همکاران (۱۳۹۷) (۱۷)، نیک‌دل‌فریبرز و کوهستانی‌زهره (۱۳۹۶) (۱۸)، ریحانی و همکاران (۱۳۹۶) (۱۹)، برگولد و استین‌مایر (۲۰۱۶) (۲۰)، اسنایدر و همکاران (۲۰۱۴) (۲۱)، ریکرت و همکاران (۲۰۱۴) (۲۲)، منگو (۲۰۱۲) (۲۳)، پرا و همکاران (۲۰۱۵) (۲۴)، هاف و همکاران (۲۰۱۴) (۲۵)، لین و همکاران (۲۰۱۲) (۲۶) و هوانگ-ون (۲۰۰۷) (۲۷) همسو است.

در راستای تبیین این یافته می‌توان گفت که باور به افزایشی بودن هوش، یک نوع جهان‌بینی نسبت به قابلیت رشد و ارتقاء توانایی و ویژگی‌های انسان است. به عبارت دیگر، انسان می‌تواند توانایی‌های خود را تغییر دهد و برخی از آن‌ها را افزایش دهد. این باور به ماهیت و ساختار قابل تغییر هوش اشاره دارد. در کنار این، باور به ذاتی بودن هوش نیز می‌تواند زمینه را برای کسب معنا فراهم کند زیرا این نیز یک جهان‌بینی دیگر نسبت به ویژگی‌های انسانی است که نوع نگاه متفاوتی را در شخص‌ایجاد می‌کند. به همین دلیل است که هر دو باور توانسته است در معنای زندگی تاثیرگذار باشند، ولی با توجه به اصل تغییری که در هستی به معنای عام وجود دارد و چه انسان و چه موجودات دیگر در یک تغییر مداوم قرار دارند؛ از این باور به اینکه هوش نیز در این روند، تغییر می‌یابد و در پی آموزش و تربیت درست و مطلوب افزایش پیدا می‌کند، بهتر می‌تواند در معنایابی شخص موثر واقع شود.

همان‌گونه که فرانکل (۱۹۹۱) مطرح کرده است، معنای زندگی یک فرآیند پویا و رو به جلو است (انسان آن را به سمت خود می‌کشد) و می‌تواند از فرآیندهای گوناگون زندگی مانند کار، رنج و عشق به وجود آید. از این رو، می‌توان انتظار داشت که باور به افزایشی بودن هوش که به هوش به عنوان یک ویژگی قابل اصلاح و بهبود نظر می‌کند؛ در این فرآیندی که بر تغییر و پویایی معنای زندگی اشاره دارد، نقش موثری را ایفاء کند.

با توجه به اینکه باور به افزایشی بودن هوش از راه انطباق‌پذیری بر معنای زندگی تاثیر می‌گذارد لازم است این روند را نیز تبیین کرد. باور به افزایشی بودن هوش، در شخص این باور را به وجود می‌آورد که توانایی او با تلاش و آموزش می‌تواند ارتقاء پیدا کند و همین امر در تغییر افکار، رفتار و عاطفه شخص در پی

ویژگی‌های شخصیتی را در کنار ویژگی‌های خود ایجاد کنند و همچنین، لازم است در کنار باور به ذاتی بودن هوش باور به افزایشی بودن هوش را نیز مد نظر قرار داد؛ چرا که انطباق‌پذیری و بازده‌های تحصیلی نیازمند داشتن میزانی از هوش ذاتی است و همچنین، نیازمند تربیت و آموزش در جهت رشد هوش و استعداد نیز است و این امر در پی جلسات نقد و بررسی مسائل گوناگون در زمینه هوش و بحث و گفت‌وگو برای نوجوانان فراهم می‌شود. افزون بر این، توصیه می‌شود که موسسات آموزشی و تربیتی زمینه را برای کودکان و نوجوانان جهت انطباق‌پذیری موثر فراهم کنند که آنان بتوانند نظرات و ایده‌های خود را در خانواده و محیط‌های گوناگون مطرح کنند و کنترل افکار، رفتار و عواطف را به آنان آموزش دهند. این امور زمینه را برای تجربه احساس تعلق به مدرسه فراهم می‌کند و خودناتوان‌سازی را کاهش می‌دهد. همچنین، لازم که این نهادها باورهای سالم و طرحواره‌های مناسب را برای نوجوانان به وجود آورند و افزون بر آن، نیاز است راهبردهای مناسب شناختی انطباق‌پذیری نیز به آنان آموزش داده شود. در نهایت، می‌توان در طراحی پکیج‌های آموزشی برای والدین و مدارس براساس ویژگی‌های شخصیتی و باورهای ضمنی هوش را در نظر گرفت. این پژوهش با طرح این روابط مشخص کرده است که چه اطلاعاتی لازم است در این پکیج‌ها در نظر گرفته شود.

افزون بر این لازم است که متغیرهای واسطه‌ای روان‌شناختی دیگری مانند راهبردهای یادگیری و موارد مشابه نیز مد نظر قرار گیرد. این متغیرها به این دلیل انتخاب شدند که مدل یک مدل شناختی-رفتاری است. در بخش ابتدایی باورها و فرض‌های زیربنایی (شخصیت و باورهای ذاتی و افزایشی) وجود دارد. انطباق‌پذیری و بازده‌های تحصیلی بخش شناختی-رفتاری پژوهش هستند. در مدل شناختی-رفتاری لازم است به پردازش اطلاعات و فرآیندهای شناختی که بین باورهای زیربنایی و رفتار است؛ اشاره شود.

در حوزه نظری نیز پیشنهاد می‌شود که به آزمون سایر متغیرهای برون‌زاد و واسطه‌ای در قالب مدل مورد آزمون در این پژوهش پرداخته شود تا بتوان دانش موجود در خصوص بازده‌های تحصیلی (خودناتوان‌سازی و احساس تعلق و معدل) را گسترش دهد. گفتنی است که در این پژوهش صرفاً به ویژگی‌های فردی پرداخته شد و از این رو لازم است که به بررسی متغیرهای موقعیتی پرداخته شود. به طور مثال، بررسی متغیرهایی مانند ابعاد فرزندپروری، سبک‌های دلبستگی، کیفیت زندگی، انعطاف‌پذیری و انسجام خانواده، می‌تواند شناخت و بینش گسترده‌تری از تأثیر کنش‌های خانواده و خصوصیات فردی بر روی متغیر درون‌زاد این پژوهش فراهم آورد.

مواجهه با موفقیت، شکست و تغییرات زندگی در کل، می‌تواند نقش موثری را ایفا کند و به عبارتی امکان انطباق‌پذیری مطلوب‌بیرا در شخص فراهم کند. در نهایت نیز انطباق‌پذیری شناختی، رفتاری و عاطفی منجر به کسب معنای شخص می‌شود.

افراد در جامعه امروزی بر این باورند که انسان به بخشی از هوش ذاتی نیاز دارند. به عبارت دیگر، افراد بر این باورند که شخص با کم‌توانی ذهنی یا مرزی بیش‌تر اهداف افراد مهم زندگی خود را پیگیری می‌کند و آنچنان قادر نخواهد بود تا برای خود اهداف و معنای مشخصی در زندگی بیابد چرا که نمی‌تواند از مراحل رشد حسی-حرکتی یا عینی فراتر برود و انتزاع انجام دهد. از این رو، انسان به بخشی از هوش ذاتی برای کسب معنا در زندگی نیاز دارد و همچنین، انطباق‌پذیری و موفقیت غیرتحصیلی نیز تا حدودی به باور به هوش ذاتی نیاز دارد.

در حوزه محدودیت‌های پژوهشی می‌توان گفت که با توجه به شیوع ویروس کرونا و افزایش آموزش و تدریس مجازی در تمام مدارس منجر به محدودیت‌های در گردآوری داده‌ها (از قبیل نمونه‌گیری) شده است. افزون بر این با توجه به اینکه پرسش‌نامه‌ها و تکمیل آن به وسیله نوجوانان در فضای مجازی صورت گرفته است، ممکن است دقت اطلاعات را کاهش داده باشد، لذا استفاده از روش‌های دیگر جمع‌آوری اطلاعات همچون مصاحبه و مشاهده هم‌چنین، اجرای حضوری می‌تواند اطلاعات کامل‌تری را درخصوص متغیرهای پژوهش به دست دهد. همچنین، با توجه به اینکه، جامعه و نمونه این پژوهش از دانش‌آموزان دبیرستانی است، باید در تعمیم آن به جوامع دیگر احتیاط کرد.

افزون بر این، یکی دیگر از محدودیت‌هایی که در حوزه‌ی روش‌شناختی وجود دارد مربوط به این می‌شود که مثبت شدن مسیر باور به ذاتی بودن هوش بر بازده‌های تحصیلی و بازده غیرتحصیلی می‌تواند به دلیل وجود متغیرهای دیگری باشد که در این پژوهش در نظر گرفته نشده است. وجود متغیرهای دیگری که به فرآیندهای شناختی پیش از انطباق‌پذیری اشاره دارند مانند متغیرهای پردازش اطلاعات، راهبردهای یادگیری، سبک‌های یادگیری و متغیرهای مشابه دیگر در این پژوهش و مدل وارد نشدن و این امر نیز به دلیل جلوگیری از کاهش ایجاز مدل بود. در عرصه کاربردهای پژوهش، یافته‌های این پژوهش می‌تواند اطلاعات مهمی برای والدین، مربیان و مسئولان به همراه داشته باشد. یکی از یافته‌های این پژوهش، تأثیر ویژگی‌های شخصیتی و باورهای ضمنی هوش (باور به افزایشی بودن هوش و ذاتی بودن هوش) بر انطباق‌پذیری و بازده‌های تحصیلی بود. بنابراین، از والدین و مسئولان مدارس انتظار می‌رود، که موقعیت‌هایی را فراهم کنند تا افراد بتوانند برخی از

ملاحظات اخلاقی و پیروی از اصول اخلاق پژوهش

در این پژوهش همه شرکت کنندگان با رضایت کامل در پژوهش مشارکت کردند.

حامی مالی

هزینه‌های این مطالعه توسط نویسندگان مقاله تامین شد.

مشارکت نویسندگان

همه نویسندگان سهم یکسان در مقاله داشته‌اند.

تعارض منافع

بنابر اظهار نویسندگان این مقاله فاقد هرگونه تعارض منافع بوده است.

References

- 1- Heintzelman SJ, Mohideen F, Oishi S, King LA. Lay beliefs about meaning in life: Examinations across targets, time, and countries. *Journal of Research in Personality*. 2020 Oct 1;88:104003. <https://doi.org/10.1016/j.jrp.2020.104003>
- 2- Fischer IC, Shanahan ML, Hirsh AT, Stewart JC, Rand KL. The relationship between meaning in life and post-traumatic stress symptoms in US military personnel: A meta-analysis. *Journal of Affective Disorders*. 2020 Dec 1;277:658-70. <https://doi.org/10.1016/j.jad.2020.08.063>
- 3- Steger MF, Frazier P, Oishi S, Kaler M. The meaning in life questionnaire: assessing the presence of and search for meaning in life. *Journal of counseling psychology*. 2006 Jan;53(1):80. <https://doi.org/10.1037/0022-0167.53.1.80>
- 4- Garcini LM, Short M, Norwood WD. Affective and motivational predictors of perceived meaning in life among college students. *The Journal of Happiness & Well-Being*. 2013;1(2):47-60. https://scholar.googleusercontent.com/scholar?q=cache:A7rIXmbxje8J:scholar.google.com/+Affective+and+motivational+predictors+of+perceived+meaning+in+life+among&hl=en&as_sdt=0,5
- 5- Liem GA, Martin AJ. Young people's responses to environmental issues:

همچنین، پژوهشگران علاقه‌مند می‌توانند در پژوهش‌های آتی به بررسی دیگر متغیرهای درون‌زاد همچون پرخاشگری، قلدری، روابط اجتماعی در محیط مدرسه و حل مسئله نیز بپردازند. اجرای پژوهش در جامعه‌های دیگری همچون دانش‌آموزان ابتدایی، راهنمایی و دانشجویان می‌تواند یافته‌های این پژوهش را غنا بخشد و کمک کند تا روابط خاص بین متغیرها در این جوامع نیز مشخص شود و سن رشدی چه تاثیری بر این مدل خواهد گذاشت آیا این روابط بین متغیرها بر این اساس تعدیل می‌شود یا خیر.

افزون بر این، لازم است که در زمان‌های دیگر نیز این پژوهش صورت بگیرد زیرا در ایام شیوع کرونا شرایط زندگی متفاوت‌تر از شرایط عادی بوده است. در نهایت، پیشنهاد می‌شود براساس این مدل و پژوهش، پکیج‌های آموزشی طراحی شود و به گونه آزمایشی مورد بررسی قرار گیرند تا روابط علی بین متغیرهای پژوهشی تایید شود.

- Exploring the roles of adaptability and personality. *Personality and Individual Differences*. 2015 Jun 1;79:91-7. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2015.02.003>
- 6- Martin AJ, Nejad HG, Colmar S, Liem GA. Adaptability: How students' responses to uncertainty and novelty predict their academic and non-academic outcomes. *Journal of Educational Psychology*. 2013 Aug;105(3):728. <https://doi.org/10.1037/a0032794>
  - 7- Gray DL. Is psychological membership in the classroom a function of standing out while fitting in? Implications for achievement motivation and emotions. *Journal of school psychology*. 2017 Apr 1;61:103-21. <https://doi.org/10.1016/j.jsp.2017.02.001>
  - 8- Schultz DP, Schultz SE. *Theories of Personality Hardcover*. National Library of Australia, 2008.
  - 9- Hengartner MP, van der Linden D, Bohleber L, von Wyl A. Big five personality traits and the general factor of personality as moderators of stress and coping reactions following an emergency alarm on a Swiss University Campus. *Stress and Health*. 2017 Feb;33(1):35-44. <https://doi.org/10.1002/smi.2671>
  - 10- Poladi Bagh Bardani MA. Presenting a structural model of the relationship between implicit intelligence beliefs and motivational

- beliefs with students' academic adjustment: the mediating role of academic self-handicapping and future orientation. Ph.D. Thesis. Kharazmi University. Faculty of Psychology and Educational Sciences. 2019. [in Persian].
- 11- Molden DC, Dweck CS. Finding "meaning" in psychology: a lay theories approach to self-regulation, social perception, and social development. *American psychologist*. 2006 Apr;61(3):192. <https://doi.org/10.1037/0003-066X.61.3.192>
- 12- Beck AT, editor. *Cognitive therapy of depression*. Guilford press; 1979.
- 13- Ghaderi F, Namdari K, Ghobadi S, Shokroolahi M. The structural relationship of meaning in life, personal growth initiative, life orientation and wisdom with authentic personality in students. *Shenakht Journal of Psychology and Psychiatry* 2019; 6 (5) :55-71. [in Persian]. [10.29252/shenakht.6.5.55](https://doi.org/10.29252/shenakht.6.5.55)
- 14- Izadi N, Poorkiani M, Beyg zadeh Abbasi F, Sheikhi A. Intercultural Adaptation Functions on Personality Characteristics and Job Performance (Case Study: Employees of Tehran Oil Refining Company). *Journal of Strategic Management Studies*, 2018; 9(35): 163-185. [in Persian]. [20.1001.1.22286853.1397.9.35.7.0](https://doi.org/10.1001.1.22286853.1397.9.35.7.0)
- 15- Jovanović V. Adolescent life satisfaction: The role of negative life events and the Big Five personality traits. *Personality and Individual Differences*. 2019 Dec 1;151:109548. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2019.109548>
- 16- Hamzehnejhad F, Hassaniraad M. Studying the relationship between intelligence beliefs and academic performance of students with learning difficulties. *Empowering Exceptional Children*, 2019; 10(1): 116-124. [in Persian]. [10.22034/ceciranj.2019.91937](https://doi.org/10.22034/ceciranj.2019.91937)
- 17- Ghanbaritalab M, Shekholeslami R, Foladghang M, Hoseinchari M. Relationship Between Intelligence Beliefs and School well-being: The Meditating Role of Hope Emotion. *Biquarterly Journal of Cognitive Strategies in Learning*, 2018; 6(11): 95-115. [in Persian]. [20.1001.1.24237906.1397.6.11.5.6](https://doi.org/10.1001.1.24237906.1397.6.11.5.6)
- 18- Nikdel, F., Kohestani, Z. The Mediating Role of Intellectual Beliefs on the Effect of Family Communication Patterns on Academic Self-handicapping. *New Educational Approaches*, 2017; 12(1): 130-151. [in Persian]. [10.22108/nea.2017.21755](https://doi.org/10.22108/nea.2017.21755)
- 19- Reihani MB, Sharifi M, Derakhshan M, Shafee M, Alizadeh M, Zarei R. Intelligence Beliefs and Academic Engagement: Mediating Role of Social Cognition. *Educational Psychology*, 2017; 13(46): 31-48. [in Persian]. <https://doi.org/10.22054/jep.2018.8475>
- 20- Bergold S, Steinmayr R. The relation over time between achievement motivation and intelligence in young elementary school children: A latent cross-lagged analysis. *Contemporary Educational Psychology*. 2016 Jul 1;46:228-40. <https://doi.org/10.1016/j.cedpsych.2016.06.005>
- 21- Snyder KE, Malin JL, Dent AL, Linnenbrink-Garcia L. The message matters: The role of implicit beliefs about giftedness and failure experiences in academic self-handicapping. *Journal of Educational Psychology*. 2014 Feb;106(1):230. <https://doi.org/10.1037/a0034553>
- 22- Rickert NP, Meras IL, Witkow MR. Theories of intelligence and students' daily self-handicapping behaviors. *Learning and Individual Differences*. 2014 Dec 1;36:1-8. <https://doi.org/10.1016/j.lindif.2014.08.002>
- 23- Magno C. Implicit theories of intelligence, achievement goal orientation, and academic achievement of engineering students. *The International Journal of Research and Review*. 2012 Sep 1;9: 32-43. <https://ssrn.com/abstract=2287210>
- 24- Perera HN, McIlveen P, Oliver ME. The mediating roles of coping and adjustment in the relationship between personality and academic achievement. *British Journal of Educational Psychology*. 2015 Sep;85(3):440-57. <https://doi.org/10.1111/bjep.12084>
- 25- Huff KC, Song P, Gresch EB. Cultural intelligence, personality, and cross-cultural adjustment: A study of expatriates in Japan. *International Journal of Intercultural Relations*. 2014 Jan 1;38:151-7. <https://doi.org/10.1016/j.ijintrel.2013.08.005>
- 26- Lin YC, Chen AS, Song YC. Does your intelligence help to survive in a foreign

jungle? The effects of cultural intelligence and emotional intelligence on cross-cultural adjustment. *International Journal of intercultural relations*. 2012 Jul 1;36(4):541-52.

<https://doi.org/10.1016/j.ijintrel.2012.03.001>

27- Hung-Wen L. Factors that influence expatriate failure: An interview study. *International Journal of Management*. 2007 Sep 1;24(3):403-413.

<https://www.proquest.com/openview/bcb994454d2e6205a0f862c31810838/1?pq-origsite=gscholar&cbl=5703>

28- Zakari H, Yousefi F. The effectiveness of positive education on academic and non-academic achievements. *Educational psychology doctoral thesis*. Shiraz university. 2018. [in Persian].

29- Abd-El-Fattah SM, Yates GC. Implicit Theory of Intelligence Scale: Testing for factorial invariance and mean structure. In *Australian Association for Research in Education Conference*, Adelaide, South Australia 2006 Nov (pp. 1-14).

30- Barzegar M, Delavar A, Ahadi H. The Mediating Role of 2*2 Model of Developmental Goals and Cognitive Strategies relating to Implicit Theories of Intelligence and Educational Development: A Causal Model. *Journal of New Approaches in Educational Administration*, 2012; 3(10): 71-86. [in Persian].

[20.1001.1.20086369.1391.3.10.5.6](https://doi.org/10.1001.1.20086369.1391.3.10.5.6)

31- Grossi Farshi M, Mehryar A, Ghazi Tabatabai M. The application of the new Neo personality test and the analysis of its characteristics and factor structure among Iranian university students. *Al-Zahra University Humanities Research Quarterly*, 2001; 11(3), 173-199. [in Persian].

32- McCrae RR, Costa Jr PT. Comparison of EPI and psychoticism scales with measures of the five-factor model of personality. *Personality and individual Differences*. 1985 Jan 1;6(5):587-97.

[https://doi.org/10.1016/0191-8869\(85\)90008-X](https://doi.org/10.1016/0191-8869(85)90008-X)

